

## The Relationship Between Value Orientations and Psychological Resilience Levels of University Students \*

Murat AĞIRKAN\*\*, Mücahit KAĞAN\*\*\*

Received date:17.08.2017

Accepted date:20.11.2017

### Abstract

In this study, the relationship between value orientations and psychological resilience levels of university students was analysed.

The study was designed in relational survey model as it aimed to define the existence of change between two or more variables or an existing situation. The sample of the study consisted of 551 students, 200 men (36,3%) and 351 women (63,7%), studying in Erzincan University Faculty of Education in 2016-2017 academic year and chosen through stratified sampling method out of 3766 students. The Portrait Values Questionnaire (PVQ-57), the Psychological Resilience Scale (PRS), and Personal Information Form prepared in the scope of the research were used as data collection tools in the study. Partial correlation analysis and the multivariate regression analysis were used to analyse the data.

According to the findings of the study; *Stimulation, Self-direction-Thought, Universalism-Tolerance, Achievement, Power-Resources, Security-Societal*, and *Universalism-Nature* value types are found to be meaningful predictors explaining nearly 33% of psychological resilience levels of university students.

**Keywords:** Values, university students, psychological resilience.

\*The data of the present study were obtained from master's thesis of the first author and it was also presented as a summary research paper at the 2nd INES International Academic Research Congress.

\*\*Erzincan University, Faculty of Education, Department of Psychological Counselling and Guidance, R. A, Erzincan/Turkey. e-mail: murat.agirkan@erkzncan.edu.tr

\*\*\*Erzincan University, Faculty of Education, Department of Psychological Counselling and Guidance, Assoc. Prof, Erzincan/Turkey. e-mail: mkagan@erkzncan.edu.tr

# Üniversite Öğrencilerinin Değer Yönelimleri ile Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişki\*

Doi numarası: 10.17556/erziefd.335063

Murat AĞIRKAN\*\*, Mücahit KAĞAN\*\*\*

Geliş tarihi:17.08.2017

Kabul tarihi:20.11.2017

## Öz

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin değer yönelimleri ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Araştırma, iki ya da daha fazla değişken arasındaki değişim varlığını ya da var olan durumu belirlemeyi amaçladığından ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklem grubunu 2016-2017 akademik yılında Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan 3766 öğrenci arasından tabakalı örneklem yöntemiyle belirlenen 200' ü erkek (%36,3) ve 351' i kadın (%63,7) olmak üzere toplam 551 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak, Portre Değerler Anketi (PDA57), Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (PDÖ) ve araştırma kapsamında hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler için Kısmi Korelasyon Analizi ve Çoklu Regresyon Analizi yöntemleri uygulanmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; *Uyarılma, Özyönelim-Düşünce, Evrenselcilik-Hoşgörü, Başarı, Güç-Kaynaklar, Güvenlik-Toplumsal* ve *Evrenselcilik-Doğa* değer tipleri birlikte üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyinin yaklaşık % 33' ünün anlamlı birer yordayıcıları olduğu tespit edilmiştir.

**Anahtar kelimeler:** Değerler, üniversite öğrencileri, psikolojik dayanıklılık.

\*Bu çalışmanın verileri birinci yazarın yüksek lisans tezinden alınmış ve özet bildiri olarak 2. Uluslararası INES Akademik Araştırmalar Kongresi 'nde sunulmuştur.

\*\*Erzincan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, PDR Anabilim Dalı, Öğretim Elemanı, Erzincan/Türkiye. E-mail: murat.agirkan@erzincan.edu.tr

\*\*\*Erzincan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, PDR Anabilim Dalı, Öğretim Üyesi, Erzincan/Türkiye. E-mail: mkagan@erzincan.edu.tr

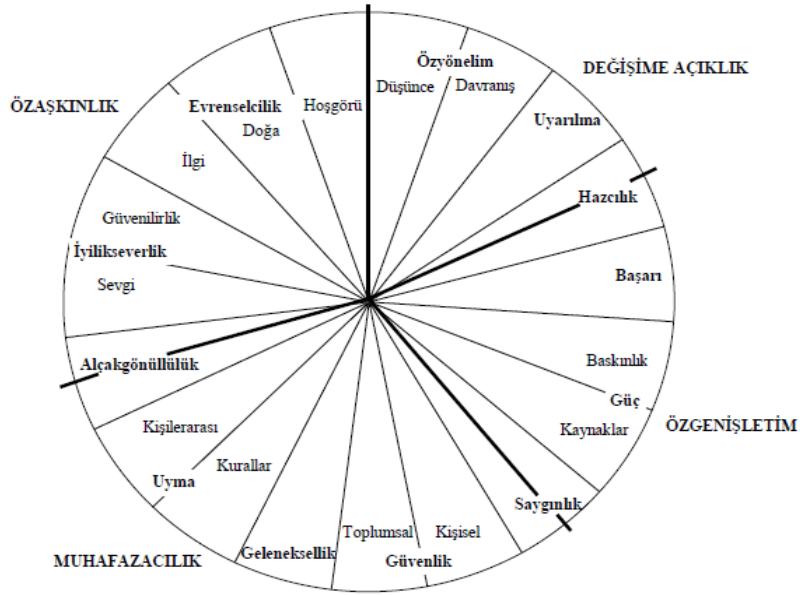
## 1. Giriş

İnsanoğlunun var olduğu andan itibaren diğer insanlarla bir arada yaşama, kendisini bir topluluğa ait hissetme ihtiyacı onu toplumsal bir varlık haline getirmiştir (Ateş,2016). Toplumsal bir varlık olarak insan doğa, toplum ve kendisiyle olan ilişkilerinde yaşamına biçim vererek “kültürler” ve “uygarlıklar” üretmiş, aynı zamanda ürettiği kültürler ve uygarlıklar düzenine anlam yükleme arayışı içine girmiştir. Bu çaba doğrultusunda ise uğruna yaşadığı inanç, fikir, eylem ve idealleri yani değerler sistemini oluşturmuştur (Bobaroğlu, 2001). Oluşturduğu değerler sistemi ayrıca tarih boyunca tüm dönemlerde etkisini hissettirmiş, felsefe, sosyoloji, psikoloji gibi çeşitli bilim dalları tarafından ele alınıp üzerinde yoğun araştırmalar yapılan bir konu haline gelmiştir (Bircan ve Dilmaç, 2015). Değer kavramına olan bu ilgiyi her bilim dalının değerini kendi alanı ile ilgili bir boyutunu incelemesiyle açıklamak mümkün görülmele birlikte, kavramın farklı alanlarda ele alınmış olması değer nedir? sorusuna da farklı şekilde tanımlamalar getirmiştir.

Güngör (1998) değer kavramını “bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inanç” olarak tanımlarken, Bircan ve Dilmaç (2015) “nesneye ait olan özelliğın yanı sıra, ona karşılık gelen, kabul edilen ve olması gereken” olarak tanımlamıştır. Akbaş (2004) değeri, “bireyin çevresiyle etkileşimi sonucunda içselleştirdiği ve davranışlarını yönlendiren standartlar” olarak tanımlarken, Dökmen (2004) “belirli bir insan davranışının veya yaşam amacının, bir diğerinden daha üstün olduğu yönündeki tutarlı ve derin inanç” şeklinde ifade etmiştir.

Benzer tanımlamalarda değer, “davranış veya varlığın belirli bir durumu karşısında sergilenen kalıcı kişisel inançlar” (Rokeach, 1973), “arzu edilen veya özel durumları aşmak için davranış ve olayların seçimine, değerlendirmesine rehberlik eden ve yine göreliliğın önemine göre sıralanmasını sağlayan inançlar” (Schwartz, 1992), “eylemlerin iyi ya da arzu edilen olarak değerlendirildiği standartları içeren kalıcı davranış kılavuzları, hareket ilkeleri ve temel inançlar” (Halstead ve Taylor, 2000), “bir grubun üyeleri tarafından paylaşılan büyük, önemli ve kalıcı inanç ve idealler” (Gorman, 2000) ve “olumlu ya da özellikle önemli olarak kabul edilen ilkeler ve duygusal inançlar” (Naagarazan, 2006) şeklinde ifade edilmiştir.

Değeri tanımlamadaki bu zengin içeriğın yanında değer testi psikolojide ilk kez Spranger (1928) tarafından kullanılmıştır. Spranger (1928) tarafından insanlar baskın olduğu değerlere göre bilimsel, ekonomik, estetik, toplumsal, dini ve politik olmak üzere altı kişilik tipine ayrılmış; bu sınıflandırma daha sonra Allport, Vernon ve Lindzey (1951) tarafından “Study of Values” adlı çalışmada ölçeğe dönüştürülmüştür (akt. Güngör, 1998). Daha sonraki çalışmalarda Rokeach (1973) değerleri araçsal değerler ve amaçsal değerler olarak ele almış, araçsal değerleri amaçsal değerlere ulaşma aracı olarak ifade etmiştir. Değerler alanında diğer bir araştırmacı olan Schwartz ise, Rokeach (1973)’ in listesinden de faydalanarak değerleri ilk önce on temel gruba ayırmış (Schwartz, 1994), sonraki çalışmalarında eklemeler yaparak bu sınıflandırmayı on dokuz temel gruba çıkarmıştır (Schwartz, Cieciuch, Vecchione, Davidov, Fischer, Beierlein, Ramos, Verkasalo, Lönnqvist, Demirutku, Dirilen-Gümüş, & Konty, 2012). Schwartz vd. (2012) tarafından oluşturulan on dokuz değer tipi ise Şekil 1’ deki çembersel daire üzerinde şu şekilde gösterilmiştir;



Şekil 1: Schwartz vd. (2012)' in Çembersel Daire Modeli

Şekil 1' de görüldüğü üzere belirlenen değer tipleri çembersel bir düzlemde birbiriyle uyumlu olanlar yakın alanda, birbiriyle zıt olanlar uzak alanlarda, birbiriyle ilişkisiz olanlar ise ters alandadır (Schwartz vd., 2012). Ayrıca modelde 19 değer tipi iki temel çatışma ekseninde yer almakta olup; Özgenişletim ve Özaşkinlik boyutları birinci çatışma eksenini, Değişime Açıklık ve Muhafazacılık boyutları da ikinci çatışma eksenini oluşturmaktadır. Bu eksenlerin dışında yer alan Saygınlık, Alçakgönüllülük ve Hazcılık değer tipleri ise, kendilerine komşu olan her iki boyuta da güdüsel benzerlik göstermektedir (Demirutku ve Tekinay, 2016). Değer tiplerinin diziliş sırasına göre boyutları ve kavramsal tanımları ise Tablo 1'de şu şekilde ifade edilmektedir;

Tablo1: Değer Tipleri ve Boyutları

Değer Boyutu	Değer Tipi	Tanım
Özgenişletim	Saygınlık	Toplumsal imajını sürdürme ve aşağılanmaktan kaçınma
	Güç-Kaynaklar	Toplumsal ve maddî kaynaklar üzerinde denetim kurarak edilen güç
	Güç-Baskınlık	İnsanlar üzerinde denetim kurarak elde edilen güç
	Başarı	Toplumsal standartlara göre başarılı olma
	Hazcılık	Zevk ve duyumlar aracılığıyla elde edilen doyum
Değişime Açıklık	Uyarılma	Heyecan duyma, yenilik ve değişiklik arayışı
	Özyönelim-Davranış	Bireyin kendi davranışlarını belirleme özgürlüğü
	Özyönelim-Düşünce	Bireyin kendi fikirlerini ve yeteneklerini geliştirme özgürlüğü
Özaşkinlik	Evrenselcilik-Hoşgörü	Bireyin kendisinden farklı olanlara anlayış ve k... göstermesi
	Evrenselcilik-Doğa	Doğal çevrenin korunması
	Evrenselcilik-İlgi	Eşitliğe, adalete ve bütün insanların korunmasına bağlılık
	İyilikseverlik-Güvenilirlik	İç grubun güvenilir ve inandır bir üyesi olmak
Muhafazacılık	İyilikseverlik-Sevgi	Bireyin kendini iç grup üyelerinin esenliğine adanması
	Alçakgönüllülük	Bireyin kendisinin anlamsızlığını fark etmesi
	Uyma-Kişilerarası	Diğer insanlara rahatsızlık veya zarar vermemekten kaçınma
	Uyma-Kurallar	Kurallara, yasalara ve resmî yükümlülöklere uyma
	Geleneksellik	Kültürel, ailevî ve dinî gelenekleri sürdürmek ve korumak
Güvenlik-Toplumsal	Toplumsal güvenlik ve istikrar yönelimi	

Alanyazında yer alan bu şekildeki farklı sınıflandırmalar değerler ile ilgili çalışmalara alternatifler oluşturması bakımından önemli görülmele beraber, bireylerin ve toplumların mevcut değer profillerini belirlemede yol gösterici bir etki sunmaktadır (Acat ve Aslan, 2012). Bu yol gösterici etkiyle birlikte değerlere ait bazı özellikler ise şu şekilde ifade edilebilir;

- Değerler bireyin yaptıklarını içselleştirmesine imkan veren olgulardır.
- Değerler inançlar içeren, dolayısıyla alışkanlıklar taşıyan olgulardır.
- Değerler ilgi gösterilen ve arzulanmış şeylerdir.
- Değerler bütün alanlarla ilgilidir. Yani ekonomik, siyasi, dini, ailesel pek çok alanın kendine ait değerleri vardır.
- Değerler sosyal içeriklidirler ve pek çok kişi tarafından paylaşılıp ciddiye alınır (Sesli, 2014).

İnsan davranışları üzerinde bu denli düzenleyici bir fonksiyonu olan değerler sisteminin, toplumsal açıdan da çeşitli işlevleri vardır (Dilmaç, 2007). Değerler;

- Bireylerin ve sosyal tabaka değer yapılarının yargılanmasında hazır birer araçtır.
- Bireylerin dikkatini faydalı ve önemli sayılan maddi kültür unsurları üzerinde odaklarlar.
- Toplumlarda ideal düşünüş ve davranış yollarını işaret ederler.
- Kişilerin sosyal rollerini seçmesine ve gerçekleştirilmesine yol gösterirler.
- Toplumlardaki sosyal kontrol araçlarındandır.
- Bireyler arasında dayanışma unsurları olarak işlev görürler (Fichter,1990).

Yukarıda ifade edilen özellik ve işlevlerden hareketle toplumsal bir varlık olan insanın bütün eylemlerinde değerlerin izlerini görmek mümkündür ve değer ile ilişkisi olmayan hiçbir insan davranışının bulunmadığı varsayılmaktadır (Uysal, 2003). Bununla beraber insan, şüphesiz sadece fiziksel olarak eylemde bulunan bir canlı da değildir. Akıl sahibi bir varlık olarak günlük yaşam içerisindeki fiziksel aktivitelerinin yanı sıra karşılaştığı durumlar karşısında edindiği olumlu ve olumsuz ruhsal deneyimleri de vardır. Bu nedenle insanın vicdanında ve bilinç dünyasında meydana getirilen değerler sisteminin olumsuz deneyimlere karşı daha güçlü bir ruhsal yapı oluşturulmasına etkisi olduğu düşünülmektedir.

Bireylerin yaşadıkları olumsuz deneyimler karşısında sergilediği güçlü ruhsal yapının bileşenlerinden biri ise kendini toparlama gücü olarak da ifade edilen psikolojik dayanıklılık kavramıdır. Psikolojik dayanıklılık kavramı Latince "resiliens", İngilizcede "resilience" kelimesine karşılık gelmekte olup, "bir maddenin elastik yapısıyla kolayca aslına dönebilmesi" şeklinde ifade edilmiştir (Greene, 2002). Kavramın dilimizdeki karşılığında ise çeşitlilik bulunmakla beraber, "sağlamlık", "dayanıklılık", "yılmazlık", "güçlülük", "toparlanma", "psikolojik dayanıklılık" ve "psikolojik sağlamlık" gibi tanımlamalar yapılmış, "psikolojik dayanıklılık" kavramının kullanımında birliktelik sağlanmıştır (Altundağ, 2013). Alanyazında yer alan psikolojik dayanıklılıkla ilgili tanımlara bakıldığında ise uyum, yetenek, deneyim süreci, psikolojik direnç, toparlanma kapasitesi ve kararlılık düzeyi gibi kavramlarla ilişkilendirildiği görülmektedir.

Kararımak (2006) ' a göre psikolojik dayanıklılık, "bireyin olumsuz bir durum ile karşı karşıya geldiğinde, risk faktörleri ve koruyucu faktörlerin etkileşimi sonucunda hayatındaki değişikliğe uyum göstermesi" olarak ifade edilirken, Earvolino-Ramirez (2007)' e göre "hastalık, depresyon ve ya bir başka kötü durumdan çabucak iyileşme, toparlanma ve eski haline kolayca dönebilme yeteneği" olarak tanımlanmıştır. Ungar ve Perry (2012)' ye göre "olumsuz bir deneyim sonrası bireyin normal işleyişini sürdürmesi, sıkıntının olumsuz etkilerine karşı koymak için gerekli biyolojik, psikolojik ve sosyal kaynakları kullanarak büyüme deneyimini devam ettirdiği bir süreç" olarak ele alınırken, bir başka tanımda "büyüme ve gelişme ile alakalı olarak, tehlikeli bir olayın öncesi ya da sonuna kadar olacak şeyleri görmeye kararlı olmak" anlamında kullanılmıştır (Mowbray, 2011). Yine benzer tanımlamalarda psikolojik dayanıklılığın "stresli yaşam olayları ile karşılaşıldığında bir direnç kaynağı gibi çalışan kişilik özelliği" (Kobasa 1979; Terzi, 2005), "önemli sorunlar bağlamında bireyin gösterdiği uyum, yeterlilik" (Masten ve Coatsworth, 1998), "sıkıntı ya da potansiyel olarak travmatik olaylara maruz kalan bireylerin psikolojik adaptasyon tecrübesiyle oluşturduğu dinamik bir psiko-sosyal süreç" (Graber, Pichon & Carabine, 2015), "ruhsal bozukluklara karşı koruyucu ve risk etkenlerini içeren genel bir kavram" (Sakarya ve Güneş, 2011) olarak ifade edildiği görülmektedir.

Psikolojik dayanıklılık kavramı ile ilgili tanımlardaki bu çeşitliliği farklı alt-disiplin kuralları, farklı bilgi paradigmaları, kullanılan kritik söylemler, kültür ve disiplin etkileri, fenomenolojik-kültürel tanımlar ve etki alanına özgü terminoloji gibi sebeplerle açıklamak mümkün görülmele birlikte (Graber, Pichon ve Carabine, 2015), alanyazındaki mevcut tanımlarda yer alan ortak noktaları şu şekilde ifade edebiliriz; psikolojik dayanıklılık,

- ✓ Gelişimsel olup bireyin başa çıkma yetenekleriyle sıkıntı veren durumun üstesinden gelindikçe gelişir.
- ✓ Sıkıntı veren yaşam olaylarında meydana gelen risk faktörleri, kişisel direnç eğilimleri ve riski minimize etmek veya iyileştirmek için etkili olan koruyucu faktörlerin gelişimini sağlar.
- ✓ Bireylerin kişisel özellikleriyle yaşadıkları çevreler arasındaki karmaşık etkileşimin bir ürünüdür.
- ✓ Hayat şartlarına bağlı, dinamik bir yapıdadır.
- ✓ Bireyin stres oluşturan durumlar ile başa çıkma yeteneği arasındaki bir dengeden meydana gelmiştir.
- ✓ Gelişim dönemlerinde önemli bir faktördür (Stewart, Reid ve Mangham, 1997).

Bu faktörlerin yanında psikolojik dayanıklılık durumunun belirlenmesi için özünde bir sistem direncinin olup olmadığı, sistem için potansiyel bir tehdit olup olmadığı ve sistemin yapması gereken şeyi yapıyor olup olmadığı gibi koşulların varlığı gerekmektedir (Masten ve Obradovic, 2006). Masten ve Coastworth (1998)' a göre de psikolojik dayanıklılığın sergilenmesi için buna benzer iki temel türde bir yapı gereklidir. İlk olarak, bireyin gelişimi için önemli bir tehdit olmalıdır. İkinci olarak, normal gelişimi bozma potansiyeline sahip geçmiş ve mevcut tehlike olmalı, diğer bir ifadeyle risk belirgin olmalıdır. İnsanların bu tür sıkıntı veren durumlar karşısında psikolojik dayanıklılık davranışı sergilemesini destekleyen birçok yol vardır. Bunlar;

- Algılanan sosyal destek, kişisel kontrol derecesi ve sosyal ilişkileri kullanabilme yeteneği,
- Bireylerin zamanlarını, enerjilerini, görevlerini etki alanları içerisindeki sahip oldukları durumlara odaklaması,
- Olumsuz duyguları kendi kendine düzenleyebilme ve olumlu duygulara çevirebilme deneyimi,
- Bilişsel açıdan esneklik, olumsuz durum çözme becerileri ve doğrudan sorunu çözmeye

- yönelik eyleme geçme yeteneği,
- Gelecekte beklentisini yansıtan değerler ve yaşam öncelikleri ile tutarlı faaliyette bulunma yeteneği (Meichenbaum, 2012).

Bütün çevresel risk faktörlerine karşı ruhsal yapının korunması, istenmeyen durumlar karşısında gösterilen psikolojik direnç ve ruhsal denge arayışı bireyler için yaşamsal bir önem arz edebildiği gibi, bireyleri eyleme geçme noktasında da güdülediği söylenebilir. Bu sayede bireyler yaşamlarının herhangi bir döneminde karşılaştıkları zorluklar karşısında başarılı bir şekilde mücadele edebilir, kişilik yapılarını güçlendirerek yaşamlarında daha aktif rol üstlenebilirler. Ayrıca ruhsal bakımdan sağlıklı olmanın bir koşulu olarak bireyler, toplumun ortak öğelerine karşı daha bağlı hale gelerek sosyal destek ihtiyaçlarını da giderebilir, çevreleri ile daha uyumlu ilişkiler geliştirebilirler (Yöndem ve Bahtiyar, 2016; Malkoç ve Yalçın, 2015; Güngörmüş, Okanlı ve Kocabeyoğlu, 2015; Ülker-Tümlü ve Receptoğlu, 2013; Terzi, 2008).

Toplumsal ortak öğelerin en başta gelenlerinden birinin ise değerler olduğunu söylemek mümkündür (Ulusoy ve Dilmaç, 2016). Yaşadığı toplumda var olan değerleri içselleştirme yoluyla bireyin çevresi ile uyum bağlarını güçlendirmesi, ideal düşünme ve davranma yollarına yönelmesi, sosyal rollerini benimsemesi, tercih ve tutumlarını şekillendirmesi, inançları ve idealleri doğrultusunda yaşamına bir anlam yüklemesi, sosyal destek algısını artırması ve böylelikle psikolojik açıdan daha iyi konumda olması muhtemeldir (Fichter,1990). Ruhsal yapının daha dirençli hale gelmesini sağlayacak tüm bu etkilerden hareketle değerlerin bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri üzerinde de etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu düşünceyle bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri üzerinde etkili olabilecek değişkenleri belirlemek amacıyla sahip oldukları değer yönelimleri ele alınıp incelenmiş ve aşağıda belirtilen araştırma sorusuna yanıt aranmıştır;

- “Üniversite öğrencilerinde değer yönelimleri, psikolojik dayanıklılık düzeylerini anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?”

## 2. Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, araştırma grubu, kullanılan veri toplama araçları, veri toplama yöntemi, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

### 2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada model olarak ilişkisel tarama yöntemi seçilmiştir. İlişkisel araştırmalar, iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ya da derecesini belirlemeyi amaçlamaktadır (Karasar, 2012).

### 2.2. Araştırma Grubu

Araştırma grubu, 2016 – 2017 akademik yılında Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde öğrenim görmekte olan 3766 öğrenci arasından belirlenen 551 öğrenciden oluşmaktadır. Örneklem grubu belirlenirken fakülte bünyesinde bulunan 11 anabilim dalı (Tablo 3) tabakalar olarak belirlenmiş ve tabakalar arasından basit (tesadüfi) olarak seçim yapılmıştır. Tabakalı örneklem yöntemi, evrendeki alt grupların belirlenip bunların evren büyüklüğü içindeki oranlarıyla temsil edilmelerini sağlamayı amaçlayan örneklem yöntemidir (Büyüköztürk vd., 2012). Araştırmada evren sayısı esas alındığında örneklem büyüklüğünün yeterli sayıda olduğu görülmüş (Yazıcıoğlu

ve Erdoğan, 2014), belirlenen örneklem grubuna ait betimsel istatistikler Tablo 2 ve Tablo 3' te gösterilmiştir;

**Tablo 2: Öğrenci Sayılarının Cinsiyete Göre Dağılımı**

Cinsiyet	N	%
Erkek	200	36,3
Kadın	351	63,7
<b>Toplam</b>	<b>551</b>	<b>100,0</b>

**Tablo 3: Öğrencilerin Öğrenim Görülen Bölümlere Göre Dağılımı**

Bölüm	N	%
<i>Beden Eğitimi Öğrt.</i>	31	5,6
<i>BÖTE</i>	43	7,8
<i>Fen Bilgisi Öğrt.</i>	51	9,3
<i>İlköğretim Matematik Öğrt.</i>	53	9,6
<i>Müzik Öğrt.</i>	28	5,1
<i>Okul Öncesi Öğrt.</i>	40	7,3
<i>PDR</i>	70	12,7
<i>Resim Öğrt.</i>	31	5,6
<i>Sınıf Öğrt.</i>	67	12,2
<i>Sosyal Bilgiler Öğrt.</i>	71	12,9
<i>Türkçe Öğrt.</i>	66	12,0
<b>Toplam</b>	<b>551</b>	<b>100,0</b>

### 2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları örneklem grubuna araştırmacı tarafından gruplar halinde uygulanmıştır. Veri toplama araçları gruplara uygulanmadan önce araştırmanın amacı ve veri toplama araçlarındaki yönergeler hakkında bilgi verilmiştir.

### 2.4. Veri toplama araçları

Araştırmanın bu bölümünde veri toplama araçlarının adı, niteliği ve geçerlilik- güvenilirlik bilgileri ele alınmıştır.

#### 2.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırma kapsamında öğrencilere ilişkin demografik bilgileri toplamak amacıyla geliştirilmiştir.

#### 2.4.2. Portre Değerler Anketi (PDA57)

Araştırma grubunun değer yönelimlerini belirlemek için Schwartz vd. (2012) tarafından geliştirilen 57 maddelik Portre Değerler Anketi (PDA57) kullanılmıştır. Ankette 19 farklı değer tipi üçer madde ile ölçülmektedir. Her madde hipotetik bir kişi için belli bir şekilde davranmanın önemli olduğu biçiminde ifade edilen bir cümlelik portrelerden oluşmaktadır (örneğin; "Her zaman yapacak farklı şeyler aramak onun için önemlidir"). Katılımcılardan her bir maddeyi altılı likert (1 = Bana hiç benzemiyor, 2 = Bana benzemiyor, 3 = Bana çok az benziyor, 4 = Bana az benziyor, 5 = Bana benziyor,



6 = *Bana çok benziyor*) derecelendirme ölçeğinde uygun kutucuğu işaretleyerek yanıtlamaları istenmiştir. Schwartz vd. (2012) PDA57' nin yapı geçerliğini Türkçe uyarlamasını da içerecek şekilde farklı kültürlerde görgül olarak göstermişlerdir. On dokuz değer tipi alt ölçeğinin test-tekrar test güvenilirlikleri .48 ile .81 arasında değişmekte olup (Demirutku ve Gümüş-Dirilen, 2014), bu araştırmada iç tutarlık katsayıları (Cronbach  $\alpha$ ) .48 ile .77 arasında gözlenmiştir.

#### 2.4.3. Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (PDÖ)

Araştırma grubunun psikolojik dayanıklılık düzeylerini belirlemek için Terzi (2016) tarafından geliştirilen Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği kullanılmıştır. Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, bireyin kendisi ve yaşamına ilişkin inançlarını ifade eden 21 maddeden ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, 5' li Likert tipinde ve 0-4 arasında puanlanan bir ölçek olup, ölçek maddeleri (0) kesinlikle katılmıyorum, (1) katılmıyorum, (2) ne katılıyorum ne katılmıyorum, (3) katılıyorum, (4) kesinlikle katılıyorum şeklinde işaretlenmektedir. Ölçeğin yapı geçerliğinin belirlenmesi için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi uygulanmış, açımlayıcı faktör analizi sonucunda, ölçeğin 21 madde ve üç alt boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Bu boyutlar alanyazın doğrultusunda kendini adama, kontrol ve meydan okuma olarak adlandırılmıştır. Ölçeğin tamamı için Cronbach alpha güvenilirlik katsayısı .76 iken, bu çalışmada iç tutarlık katsayısı (Cronbach  $\alpha$ ) .80 olarak gözlenmiştir.

#### 2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada ilk olarak verilerin parametrik ya da non-parametrik istatistikler için uygun olup olmadığına normallik dağılımına, çarpıklık-basıklık (-1 - +1), ortalama, ortanca, mod, saçılım ve histogram grafiklerine ve grupların varyans eşitliğine (Levene F Testi) bakılarak veri analizine başlanmıştır. Yapılan değerlendirme sonucunda verilerin normal dağılım gösterdiği ve grup varyanslarının eşit olduğu görülmüş ve veri setinin parametrik istatistikler için uygun olduğu belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin çoklu doğrusal regresyon analizi için uygun olup olmadığını incelemek için veri setlerinin normalliği ve doğrusallığı değerlendirilmiştir. Normallik (çok değişkenli) ve doğrusallık varsayımlarını güçleştiren uç değerlerin olup olmadığı mahalnobis uzaklığı (43.54) ve Cook's (Cook' < 1) değerlerine göre incelenmiş, veri analizini etkileyecek düzeyde uç değerler olmamasından dolayı veri setinden herhangi bir veri çıkarılmamıştır.

Çoklu doğrusal regresyon analizinin diğer bir varsayımı olan yordayıcı değişkenler arasında yüksek bağlantı katsayısının bulunmaması koşulu için yordayıcı değişkenler arasındaki ikili korelasyon katsayıları, tolerans değeri, VIF ve CI değerleri incelenmiştir. Yordayıcı değişkenler arasında çoklu bağlantılık olarak tanımlanabilecek .80 üzerinde bir korelasyon değerinin olmadığı (Tablo5), tolerans değerinin .20' den yüksek, VIF değerinin 10'dan küçük ve CI değerinin 30'dan küçük olduğu görülmüştür. Son olarak hataların bağımsız olması şartını incelemek için Durbin-Watson değerine bakılmış; değer 1-3 arasında (DW=1.94) olduğu ve sorun teşkil etmediği görülmüştür. Yapılan bu işlemlere bağlı olarak elde edilen verilerin çoklu doğrusal regresyon analizi için uygun olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada ayrıca üniversite öğrencilerinin değer yönelimleri ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişki incelenirken bireysel yanıtla yanlılığı kontrol altına almak gerektiğinden (Schwartz, 1992, 2012; Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000; Demirutku ve Tekinay, 2016), her bir katılımcının 57 değer maddesine verdiği yanıtların ortalaması kontrol değişkeni olarak hesaplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler çoklu doğrusal regresyon analizinden adımsal (stepwise) regresyon analizi yöntemi ile incelenmiştir, analizlerde anlamlılık düzeyi p. 05 olarak kabul edilmiştir (Büyüköztürk, 2011).

### 3. Bulgular

Öğrencilerin psikolojik dayanıklılık puanları ve değer tipi puanlarına ait aritmetik ortalamalar ve standart sapma puanları Tablo 4'te sunulmuştur.

**Tablo 4: Öğrencilerin Psikolojik Dayanıklılık Puanları ve Değer Tipi Puanlarına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Puanları**

	$\bar{X}$	Ss
Psikolojik Dayanıklılık	2.85	.42
Yalnızlık	5.07	.84
Yalnızlıklar	3.63	1.28
Yalnızlıklar	3.90	1.10
Yalnızlık	4.96	.78
Yalnızlık	4.85	.84
Yalnızlık	4.61	.93
Yalnızlık-Davranış	5.12	.78
Yalnızlık-Düşünce	5.10	.72
Yalnızlık-Hoşgörü	5.02	.87
Yalnızlık-Doğa	4.89	.84
Yalnızlık-İlgi	5.31	.77
Yalnızlık-Güvenirlilik	5.28	.79
Yalnızlık-Sevgi	5.30	.68
Yalnızlık-gönüllülük	4.69	.81
Yalnızlık-Kişilerarası	4.83	.92
Yalnızlık-Kurallar	4.45	1.00
Yalnızlık-eksellik	4.88	.96
Yalnızlık-Toplumsal	5.37	.85
Yalnızlık-Kişisel	4.94	.79

Öğrencilerin değer tipi puanları ile psikolojik dayanıklılık puanları arasındaki ilişkiler kısmi korelasyon analizi ile incelenmiş elde edilen bulgular Tablo 5' te sunulmuştur.

Tablo 5: Öğrencilerin Değer Tipi Puanları ile Psikolojik Dayanıklılık Puanları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Kısmi Korelasyon Analizi Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1.Psikolojik Dayanıklılık	1																			
2.Saygınlık	-.092*	1																		
3.Güç-Kaynaklar	-.227***	.002	1																	
4.Güç-Baskınlık	-.111**	-.071	.380	1																
5.Başarı	.079*	.028	.137	-.019	1															
6.Hazcılık	-.015	-.073	.112	.045	-.036	1														
7.Uyarılma	.276***	-.164	-.078	.074	-.097	.243	1													
8.Özyönelim-Davranış	.168***	-.065	-.160	-.205	-.003	-.005	.138	1												
9.Özyönelim-Düşünce	.212***	-.130	-.224	-.249	-.008	.069	.155	.401	1											
10.Evrenselcilik-Hoşgörü	.117**	-.177	-.252	-.260	-.083	-.128	-.208	-.016	-.013	1										
11.Evrenselcilik-Doğa	.098*	-.227	-.145	-.128	-.139	-.024	.116	.013	.002	.047	1									
12.Evrenselcilik-İlgi	.055	-.009	-.367	-.370	-.031	-.148	-.122	.137	.122	.180	.000	1								
13.İyilikseverlik-Güvenirlilik	-.031	-.005	-.310	-.280	-.027	-.061	-.150	.051	.076	.099	-.093	.229	1							
14.İyilikseverlik-Sevgi	.124**	.046	-.330	-.321	.061	-.049	-.028	.094	.111	.084	.058	.266	.272	1						
15.Alçakgönüllülük	.048	-.080	-.276	-.048	-.195	-.185	-.123	-.043	-.096	.039	-.048	.027	-.033	.006	1					
16.Uyma-Kişilerarası	-.036	-.007	-.223	-.215	-.136	-.164	-.171	-.222	-.138	.077	-.005	.042	.014	-.027	.101	1				
17.Uyma-Kurallar	-.003	-.050	-.039	.050	-.116	-.278	-.228	-.220	-.277	-.052	-.025	-.129	-.142	-.252	.089	.114	1			
18.Geleneksellik	-.105**	-.019	-.119	-.037	-.078	-.219	-.187	-.279	-.178	-.028	-.155	-.136	-.073	-.126	.108	.014	.188	1		
19.Güvelik-Toplumsal	-.118**	.050	-.267	-.281	-.116	-.093	-.171	.019	.171	-.095	.070	.170	.059	.110	-.107	.042	-.090	.071	1	
20.Güvenlik-Kişisel	-.137***	.040	-.001	-.164	.020	-.124	-.304	-.103	-.134	-.028	-.128	-.002	.070	-.076	-.005	.086	.067	.032	-.048	1

\*p &lt; .05

\*\* p &lt; .01

\*\*\*p &lt; .001

Öğrencilerin değer tipi puanları ile psikolojik dayanıklılık puanları arasındaki ilişkiyi incelerken kısmî korelasyon değerleri hesaplanmış, elde edilen bulgular Tablo 5' te sunulmuştur. Tablodaki verilerden hareketle öğrencilerin psikolojik dayanıklılık puanları ile *Başarı* ( $r = 0.79, p < .05$ ), *Uyarılma* ( $r = 0.276, p < .001$ ), *Özyönelim-Davranış* ( $r = .168, p < .001$ ), *Özyönelim-Düşünce* ( $r = .212, p < .001$ ), *Evrenselcilik-Hoşgörü* ( $r = .117, p < .01$ ), *Evrenselcilik-Doğa* ( $r = 0.98, p < .05$ ) ve *İyilikseverlik-Sevgi* ( $r = .124, p < .01$ ) değer tipleri arasında pozitif korelasyonlar gözlenirken; *Saygınlık* ( $r = -0.92, p < .05$ ), *Güç-Kaynaklar* ( $r = -.227, p < .001$ ), *Güç-Baskınlık* ( $r = -.111, p < .01$ ), *Geleneksellik* ( $r = -.105, p < .01$ ), *Güvenlik-Toplumsal* ( $r = -.118, p < .01$ ) ve *Güvenlik-Kişisel* ( $r = -.137, p < .001$ ) değer tipleri arasında negatif korelasyonlar olduğu görülmüştür. Tablo 5' te yapılan kısmi korelasyon analizi sonucunda psikolojik dayanıklılık ile ilişkili olduğu belirlenen 13 değer tipi üzerinden adımsal regresyon analizi gerçekleştirilmiş, elde edilen sonuçlar Tablo 6' da sunulmuştur.

**Tablo 6: Öğrencilerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Yordanmasına İlişkin Çoklu (Adımsal) Regresyon Analiz Sonuçları**

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Std. Edilmiş Kat.Say		İkili r	Kıs. r	R	R <sup>2</sup>	F
	B	Std. Hata	Beta	t					
<b>1.(Sabit)</b>	1.949	.081		24.05**			.438 <sup>a</sup>	.191	129.98**
Uyarılma	.196	.017	.438	11.41**	.438	.438			
<b>2.(Sabit)</b>	1.344	.114		11.78**			.512 <sup>b</sup>	.262	97.19**
Uyarılma	.137	.018	.307	7.50**	.438	.305			
Özyönelim-Düşünce	.172	.024	.296	7.23**	.432	.295			
<b>3.(Sabit)</b>	1.154	.121		9.56**			.534 <sup>c</sup>	.286	72.90**
Uyarılma	.126	.018	.281	6.90**	.438	.283			
Özyönelim-Düşünce	.139	.025	.239	5.64**	.432	.235			
Evrenselcilik-Hoşgörü	.081	.019	.170	4.27**	.349	.180			
<b>4.(Sabit)</b>	1.034	.126		8.20**			.546 <sup>d</sup>	.298	57.92**
Uyarılma	.121	.018	.269	6.63**	.438	.273			
Özyönelim-Düşünce	.113	.026	.195	4.40**	.432	.185			
Evrenselcilik-Hoşgörü	.067	.019	.141	3.45**	.349	.146			
Başarı	.070	.023	.130	3.09**	.359	.131			
<b>5.(Sabit)</b>	1.140	.127		8.98**			.565 <sup>e</sup>	.319	51.00**
Uyarılma	.125	.018	.279	6.94**	.438	.285			
Özyönelim-Düşünce	.103	.026	.177	4.01**	.432	.170			
Evrenselcilik-Hoşgörü	.058	.019	.120	2.98**	.349	.127			
Başarı	.102	.024	.191	4.32**	.359	.182			
Güç-Kaynaklar	-.050	.012	-.154	-4.08**	-.065	-.172			
<b>6.(Sabit)</b>	1.232	.132		9.36**			.571 <sup>f</sup>	.327	43.95**
Uyarılma	.122	.018	.273	6.82**	.438	.281			
Özyönelim-Düşünce	.128	.027	.221	4.68**	.432	.197			
Evrenselcilik-Hoşgörü	.063	.019	.131	3.24**	.349	.138			
Başarı	.113	.024	.211	4.72**	.359	.199			
Güç-Kaynaklar	-.053	.012	-.162	-4.30**	-.065	-.182			
Güvenlik-Toplumsal	-.052	.021	-.106	-2.50*	.191	-.107			
<b>7.(Sabit)</b>	1.193	.132		9.03**			.577 <sup>g</sup>	.333	38.77**
Uyarılma	.112	.018	.249	6.08**	.438	.252			
Özyönelim-Düşünce	.125	.027	.215	4.56**	.432	.192			
Evrenselcilik-Hoşgörü	.053	.020	.111	2.70**	.349	.115			
Başarı	.109	.024	.203	4.55**	.359	.192			
Güç-Kaynaklar	-.054	.012	-.166	-4.41**	-.065	-.186			
Güvenlik-Toplumsal	-.065	.021	-.132	-3.03**	.191	-.129			
Evrenselcilik-Doğa	.051	.022	.101	2.34*	.338	.100			

\*p<.05

\*\*p<.01

Adımsal (stepwise) regresyon analizine ilişkin yordayıcı değişkenlerin yordanan değişkendeki değişimi açıklama derecesini test eden ANOVA tablosu incelendiğinde, açıklanan varyansların istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ( $F_{1-549}=129.98$ ;  $F_{2-548}=97.19$ ;  $F_{3-547}=72.90$ ;  $F_{4-546}=57.92$ ;  $F_{5-545}=51.00$ ;  $F_{6-544}=43.95$ ;  $F_{7-543}=38.77$ ,  $p<.01$ ). Yordayan değişkenler model üzerinde yordama işlemini başarı ile yerine getirdiğinden bir sonraki aşamada psikolojik dayanıklılığın yordanmasına ilişkin adımsal çoklu regresyon analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 6' da sunulmuştur.

Adımsal regresyon analizinin birinci adımında incelenen *Uyarılma* değer tipinin üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerini yordamadaki beta katsayısı .438 olup, beta katsayısının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları anlamlı bulunmuştur ( $t=11.41$ ;  $p<.01$ ). Buna göre tek başına *Uyarılma* değer tipi üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık düzeyinin % 19,1' ini açıkladığı görülmüştür ( $R=.438$ ;  $R^2=.191$ ;  $p<.01$ ).

Adımsal regresyon analizinin ikinci adımında modele *Uyarılma* değer tipinin yanında *Özyönelim-Düşünce* değer tipi de eklenmiştir. Modeldeki diğer değişkenler sabit tutulduğunda *Uyarılma* değer tipinin beta katsayısı .307; *Özyönelim-Düşünce* değer tipinin beta katsayısı .296 olup, beta katsayısının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları anlamlı bulunmuştur ( $t_{uyarılma}=7.50$ ;  $p<.01$  /  $t_{özyönelim-düşünce}=7.23$ ;  $p<.01$ ). Buna göre psikolojik dayanıklılık düzeyini etkileyen diğer değişkenler sabit tutulduğunda *Uyarılma* değer tipi ve *Özyönelim-Düşünce* değer tipi birlikte üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık düzeyinin % 26,2' sini açıklamaktadır ( $R=.512$ ;  $R^2=.262$ ;  $p<.01$ ).

Adımsal regresyon analizinin üçüncü adımında modele *Uyarılma* ve *Özyönelim-Düşünce* değer tiplerinin yanında *Evrenselcilik-Hoşgörü* değer tipi de eklenmiştir. Modeldeki diğer değişkenler sabit tutulduğunda *Uyarılma* değer tipinin beta katsayısı .281; *Özyönelim-Düşünce* değer tipinin beta katsayısı .239; *Evrenselcilik-Hoşgörü* değer tipinin beta katsayısı .170 olup, beta katsayısının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları anlamlı bulunmuştur ( $t_{uyarılma}=6.90$ ;  $p<.01$  /  $t_{özyönelim-düşünce}=5.64$ ;  $p<.01$  /  $t_{evrenselcilik-hoşgörü}=4.27$ ;  $p<.01$ ). Buna göre diğer değişkenler sabit tutulduğunda *Uyarılma*, *Özyönelim-Düşünce* ve *Evrenselcilik-Hoşgörü* değer tipleri birlikte üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık düzeyinin % 28.6 'sını açıklamaktadır ( $R=.534$ ;  $R^2=.286$ ;  $p<.01$ ).

Adımsal regresyon analizinin dördüncü adımında modele *Uyarılma*, *Özyönelim-Düşünce* ve *Evrenselcilik-Hoşgörü* değer tiplerinin yanında *Başarı* değer tipi de eklenmiştir. Modeldeki diğer değişkenler sabit tutulduğunda *Uyarılma* değer tipinin beta katsayısı .269; *Özyönelim-Düşünce* değer tipinin beta katsayısı .195; *Evrenselcilik-Hoşgörü* değer tipinin beta katsayısı .141; *Başarı* değer tipinin beta katsayısı .130 olup, beta katsayısının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları anlamlı bulunmuştur ( $t_{uyarılma}=6.63$ ;  $p<.01$  /  $t_{özyönelim-düşünce}=4.40$ ;  $p<.01$  /  $t_{evrenselcilik-hoşgörü}=3.45$ ;  $p<.01$  /  $t_{başarı}=3.09$ ;  $p<.01$ ). Buna göre diğer değişkenler sabit tutulduğunda *Uyarılma*, *Özyönelim-Düşünce*, *Evrenselcilik-Hoşgörü* ve *Başarı* değer tipleri birlikte üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık düzeyinin % 29,8' ini açıklamaktadır ( $R=.546$ ;  $R^2=.298$ ;  $p<.01$ ).

Adımsal regresyon analizinin beşinci adımında modele *Uyarılma*, *Özyönelim-Düşünce*, *Evrenselcilik-Hoşgörü* ve *Başarı* değer tiplerinin yanında *Güç-Kaynaklar* değer tipi de eklenmiştir. Modeldeki diğer değişkenler sabit tutulduğunda *Uyarılma* değer tipinin beta katsayısı .279; *Özyönelim-Düşünce* değer tipinin beta katsayısı .177; *Evrenselcilik-Hoşgörü* değer tipinin beta katsayısı .120; *Başarı* değer tipinin beta katsayısı .191; *Güç-Kaynaklar* değer tipinin beta katsayısı -.154 olup, beta katsayısının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları anlamlı bulunmuştur ( $t_{uyarılma}=6.94$ ;  $p<.01$  /  $t_{özyönelim-düşünce}=4.01$ ;  $p<.01$  /  $t_{evrenselcilik-hoşgörü}=2.98$ ;  $p<.01$  /  $t_{başarı}=4.32$ ;  $p<.01$  /  $t_{güç-kaynaklar}=-4.08$ ;  $p<.01$ ). Buna göre diğer değişkenler sabit tutulduğunda *Uyarılma*, *Özyönelim-Düşünce*, *Evrenselcilik-Hoşgörü*, *Başarı* ve *Güç-Kaynaklar* değer tipleri birlikte üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık düzeyinin % 31,9 'unu açıklamaktadır ( $R=.565$ ;  $R^2=.319$ ;  $p<.01$ ).

Adımsal regresyon analizinin altıncı adımında modele *Uyarılma*, *Özyönelim-Düşünce* *Evrenselcilik-Hoşgörü*, *Başarı* ve *Güç-Kaynaklar* değer tiplerinin yanında *Güvenlik-Toplumsal* değer tipi de eklenmiştir. Modeldeki diğer değişkenler sabit tutulduğunda *Uyarılma* değer tipinin beta katsayısı .273; *Özyönelim-Düşünce* değer tipinin beta katsayısı .221; *Evrenselcilik-Hoşgörü* değer tipinin beta katsayısı .131; *Başarı* değer tipinin beta katsayısı .211; *Güç-Kaynaklar* değer tipinin beta katsayısı -.162; *Güvenlik-Toplumsal* değer tipinin beta katsayısı -.106 olup, beta katsayısının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları anlamlı bulunmuştur ( $t_{uyarılma}=6.82$ ;  $p<.01$  /  $t_{özyönelim-düşünce}=4.68$ ;  $p<.01$  /  $t_{evrenselcilik-hoşgörü}=3.24$ ;  $p<.01$  /  $t_{başarı}=4.72$ ;  $p<.01$  /  $t_{güç-kaynaklar}=-4.30$ ;  $p<.01$  /  $t_{güvenlik-toplumsal}=-2.50$ ;  $p<.05$ ). Buna göre diğer değişkenler sabit tutulduğunda *Uyarılma*, *Özyönelim-Düşünce*, *Evrenselcilik-Hoşgörü*, *Başarı*, *Güç-Kaynaklar* ve *Güvenlik-Toplumsal* değer tipleri birlikte üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık düzeyinin % 32,7 'sini açıklamaktadır ( $R=.571$ ;  $R^2=.327$ ;  $p<.01$ ).

Adımsal regresyon analizinin yedinci adımında modele *Uyarılma*, *Özyönelim-Düşünce*, *Evrenselcilik-Hoşgörü*, *Başarı*, *Güç-Kaynaklar* ve *Güvenlik-Toplumsal* değer tiplerinin yanında *Evrenselcilik-Doğa* değer tipi de eklenmiştir. Modeldeki diğer değişkenler sabit tutulduğunda *Uyarılma* değer tipinin beta katsayısı .249; *Özyönelim-Düşünce* değer tipinin beta katsayısı .215; *Evrenselcilik-Hoşgörü* değer tipinin beta katsayısı .111; *Başarı* değer tipinin beta katsayısı .203; *Güç-Kaynaklar* değer tipinin beta katsayısı -.166; *Güvenlik-Toplumsal* değer tipinin beta katsayısı -.132; *Evrenselcilik-Doğa* değer tipinin beta katsayısı .101 olup, beta katsayısının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları anlamlı bulunmuştur ( $t_{uyarılma}=6.08$ ;  $p<.01$  /  $t_{özyönelim-düşünce}=4.56$ ;  $p<.01$  /  $t_{evrenselcilik-hoşgörü}=2.70$ ;  $p<.01$  /  $t_{başarı}=4.55$ ;  $p<.01$  /  $t_{güç-kaynaklar}=-4.41$ ;  $p<.01$  /  $t_{güvenlik-toplumsal}=-3.03$ ;  $p<.01$  /  $t_{evrenselcilik-doğa}=2.34$ ;  $p<.05$  ). Buna göre diğer değişkenler sabit tutulduğunda *Uyarılma*, *Özyönelim-Düşünce*, *Evrenselcilik-Hoşgörü*, *Başarı*, *Güç-Kaynaklar*, *Güvenlik-Toplumsal* ve *Evrenselcilik-Doğa* değer tipleri birlikte üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık düzeyinin % 33,3' ünü açıklamaktadır ( $R=.577$ ;  $R^2=.333$ ;  $p<.01$ ).

Özetle, modeldeki değişkenlere ilişkin beta değerleri dikkate alındığında üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerini birinci sırada *Uyarılma*, ikinci sırada *Özyönelim-Düşünce*, üçüncü sırada *Evrenselcilik-Hoşgörü*, dördüncü sırada *Başarı*, beşinci sırada *Güç-Kaynaklar*, altıncı sırada *Güvenlik-Toplumsal* ve yedinci sırada *Evrenselcilik-Doğa* değer tipi değişkenlerinin anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir. Başka bir ifadeyle yordayıcı değer tipi değişkenlerinin psikolojik dayanıklılık üzerindeki görece önemi sırasıyla *Uyarılma*, *Özyönelim-Düşünce*, *Evrenselcilik-Hoşgörü*, *Başarı*, *Güç-Kaynaklar*, *Güvenlik-Toplumsal* ve *Evrenselcilik-Doğa* olduğu tespit edilmiştir.

#### 4. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin değer yönelimleri ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiş, üniversite öğrencilerinin sahip olduğu *Uyarılma*, *Özyönelim-Düşünce*, *Evrenselcilik-Hoşgörü*, *Başarı*, *Güç-Kaynaklar*, *Güvenlik-Toplumsal* ve *Evrenselcilik-Doğa* değer tiplerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri üzerinde anlamlı birer yordayıcı oldukları görülmüştür. Uygulanan regresyon analizine ilişkin korelasyon değerlerine bakıldığında ise *Uyarılma*, *Özyönelim-Düşünce*, *Evrenselcilik-Hoşgörü*, *Başarı*, *Evrenselcilik-Doğa* değer tiplerinin psikolojik dayanıklılık ile pozitif; *Güvenlik-Toplumsal* ve *Güç-Kaynaklar* değer tiplerinin ise negatif yönde bir ilişkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bu sonuçlardan hareketle, *Uyarılma* değer tipinin psikolojik dayanıklılığı yordadığı söylenebilir. Psikolojik bakımdan dayanıklı olan bireylerin özelliklerine bakıldığında güçlü bir özyeterlik duygusuyla karşılaşılacak yeni durumlara kolayca adaptasyon sağlama yeterliliğine sahip oldukları görülmektedir (Haynes, 2005). Alanyazında yer alan ilgili çalışmalara bakıldığında ise psikolojik bakımdan dayanıklı bireylerin öngörü sahibi olma, amaca ulaşma, lider olma, araştırmacı olma, girişimci olma, güçlü olma, iyimser olma ve iletişim kurma gibi

özellikleri ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında olumlu ilişkiler olduğu (Bolat, 2013), diğer taraftan yenilik ve değişiklik arayışına karşılık kaçınmayı gerektiren sosyal kaygı durumları ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında olumsuz yönde ilişkiler olduğu (Atarbay, 2017) şeklindeki araştırma sonuçlarına rastlanılmaktadır. Araştırmadan elde edilen bu sonuçtan hareketle, üniversite öğrencilerinin “heyecan duyma, yenilik ve değişiklik arayışı” olarak da ifade edilen *Uyarılma* değer tipine sahip olmalarının psikolojik dayanıklılık düzeylerini arttırdığı söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen diğer bir sonuca göre *Özyönelim-Düşünce* değer tipinin psikolojik dayanıklılığı yordadığı görülmektedir. Alanyazında yer alan çalışmalara bakıldığında mantıklı karar verme stratejisinin psikolojik dayanıklılığı arttırdığı (Tonga, 2014), benlik saygısı ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında olumlu yönde anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu (Sarıkaya, 2015), denetim odağının dış kaynaklı olması durumunda ise psikolojik dayanıklılık düzeyinin azaldığı (Kararımak ve Siviş-Çetinkaya, 2011) yönünde araştırma sonuçlarına rastlanılmaktadır. Araştırmadan elde edilen bu sonuçtan hareketle, üniversite öğrencilerinin “kendi fikirlerini ve yeteneklerini geliştirme özgürlüğü” olarak da ifade edilen *Özyönelim-Düşünce* değer tipine sahip olmalarının psikolojik dayanıklılık düzeylerini arttırdığı söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre psikolojik dayanıklılığın diğer bir yordayıcısı *Evrenselcilik-Hoşgörü* değer tipidir. Psikolojik bakımdan dayanıklı olan bireylerin özelliklerine bakıldığında arkadaşlık kurma ve geliştirme becerisi ile çevresindekilerle olumlu ilişkiler geliştirme yeteneğine sahip oldukları görülmektedir (Haynes, 2005). Alanyazında yer alan çalışmalarda sosyal ilginin psikolojik dayanıklılık için anlamlı bir yordayıcı olduğu (Özbay ve Kayacı, 2015), sosyal hizmet alanında yapılan çalışmaların bireylerde psikolojik dayanıklılığı arttırdığı (Palma-Garcia ve Homrados-Mendieta, 2014) şeklindeki araştırma sonuçlarının olduğu görülmektedir. Araştırmadan elde edilen bu sonuçtan hareketle, üniversite öğrencilerinin “kendisinden farklı olanlara anlayış ve kabul göstermesi” olarak da ifade edilen *Evrenselcilik-Hoşgörü* değer tipine sahip olmalarının psikolojik dayanıklılık düzeylerini arttırdığı söylenebilir.

Araştırmanın bir diğer sonucuna göre *Başarı* değer tipinin psikolojik dayanıklılığı yordadığı söylenebilir. Psikolojik bakımdan dayanıklı olan bireylerin özelliklerine bakıldığında ise başarıya karşı aşırı istekli oldukları görülmektedir (Haynes, 2005). Alanyazında yer alan çalışmalara bakıldığında ise kişisel başarı hissini azalmasını da kapsayan tükenmişlik algısı ile psikolojik dayanıklılık arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu (Akyazı ve Özsoy, 2015), duygusal zekanın psikolojik dayanıklılık üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu (Ergün, 2016; Özer, 2013) şeklindeki araştırma sonuçlarına rastlanılmaktadır. Araştırmadan elde edilen bu sonuçtan hareketle, üniversite öğrencilerinin “toplumsal standartlara göre başarılı olması” olarak da ifade edilen *Başarı* değer tipine sahip olmalarının psikolojik dayanıklılık düzeylerini arttırdığı söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen diğer bir sonuca göre *Evrenselcilik-Doğa* değer tipinin psikolojik dayanıklılığı yordadığı görülmektedir. Psikolojik bakımdan dayanıklı olan bireylerin özelliklerine bakıldığında ise bulunduğu sosyal ortamı etrafa yarar sağlayacak biçimde şekillendirme ve harekete geçirme yeterliliğine sahip oldukları görülmektedir (Haynes, 2005). Araştırmadan elde edilen bu sonuçtan hareketle, üniversite öğrencilerinin “yaşadığı doğal çevrenin korunmasına yönelik çabası” olarak da ifade edilen *Evrenselcilik-Doğa* değer tipine sahip olmalarının psikolojik dayanıklılık düzeylerini arttırdığı söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre psikolojik dayanıklılığın diğer bir yordayıcısı *Güç-Kaynaklar* değer tipidir. Alanyazında yer alan çalışmalara bakıldığında nörotiklik seviyeleri yüksek olan kişilerin psikolojik dayanıklılıklarının düşük olduğu (Çetin, Yeloğlu ve Basım, 2015; Özer, 2013; Palma-Garcia ve Homrados-Mendieta, 2014; Fayombo, 2010), hayatlarında birden fazla olumsuz deneyim yaşayanların psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile duygusal öz farkındalık, duygusal ifade ve duygusal öz denetim düzeyleri arasında anlamlı düzeyde ilişkiler olduğu (Armstrong, Galligan ve Critchley, 2011) şeklindeki araştırma sonuçlarına rastlanılmaktadır.

Araştırmadan elde edilen bu sonuçtan yola çıkarak, üniversite öğrencilerinin "toplumsal ve maddi kaynaklar üzerinde denetim kurarak güç elde etme çabası" olarak da ifade edilen *Güç-Kaynaklar* değer tipine sahip olmalarının psikolojik dayanıklılık düzeylerini azalttığı söylenebilir.

Araştırmanın bir diğer sonucuna göre *Güvenlik-Toplumsal* değer tipinin psikolojik dayanıklılığı yordadığı söylenebilir. Alanyazında yer alan çalışmalara bakıldığında psikolojik durum ve algılanan etkiler gibi içsel faktörlerin yanında düşük sosyo-ekonomik durum, savaşlar ve doğal afetler, toplumsal şiddet ve aile sıkıntıları, evsiz kalma gibi dışsal faktörlerin de psikolojik dayanıklılığı etkilediği görülmektedir. Bu anlamda zorluk, sıkıntı ya da felaket beklentisi olarak tanımlanan risk durumlarının olmadığı durumlarda psikolojik dayanıklılığın kavramsallaştırılmasının mümkün olmadığı söylenebilir (Erarslan, 2014). Diğer bir ifade ile bireylerin olumsuz duygu durumları yaratan stresörler karşısında koruyucu faktörleri işe koşmaları, direnç geliştirebilmeleri ve psikolojik dayanıklılık davranışını sergileyebilmeleri için öncelikli olarak ortamda çevresel risk faktörlerinin bulunması gerekmektedir (Kararımak ve Siviş-Çetinkaya, 2011). Araştırmadan elde edilen bu sonuç doğrultusunda, üniversite öğrencilerinin "toplumsal güvenlik ve istikrar algıları" olarak da ifade edilen *Güvenlik-Toplumsal* değer tipine sahip olmalarının psikolojik dayanıklılık düzeylerini azalttığı söylenebilir.

Sonuç olarak araştırmadan elde edilen psikolojik dayanıklılık ile ilişkili olan değer yönelimlerinin psikolojik dayanıklılık kavramının bileşenlerini meydana getiren risk faktörleri, koruyucu faktörler ve olumlu sonuçlar ile de tutarlılık gösterdiği görülmektedir (Kobasa, Maddi ve Courington, 1981). Araştırmadan elde edilen bu sonuçlardan hareketle üniversite öğrencilerinin yenilik ve değişiklik arayışı içerisinde başarılı yaşantılar geçirdiği, kendi fikirlerini özgürce geliştirebildiği, hoşgörü ve anlayışın tesis edildiği bir çevre ortamında yer alması psikolojik dayanıklılık düzeylerinin artırılması bakımından önemli görülmektedir. Bu bağlamda üniversite öğrencilerin psikolojik dayanıklılık düzeylerini yükseltmenin bir yolunun da *Uyarılma, Özyönelim-Düşünce, Evrenselcilik-Hoşgörü, Başarı, Evrenselcilik-Doğa* değer yönelimlerine daha çok sahip olmalarından geçtiği söylenebilir.

## **Kaynaklar**

- Acat, M. B. & Aslan, M. (2012). Yeni bir değer sınıflaması ve bu sınıflamaya bağlı olarak öğrencilere kazandırılması gereken değerler. *Kuram ve Uygulama Eğitim Bilimleri*, 12 (2), 1461-1474.
- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim I. kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Altundağ, Y. (2013). *Anne-babası boşanmış ergenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinde yordayıcı değişkenler olarak yaşam doyumu ve yalnızlık*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Armstrong, R. A., Galligan, F. R. & Critchley, R. C. (2011). Emotional intelligence and psychological resilience to negative life events, *Personality and Individual Differences*, 51(3), 331-336.
- Atarbay, S. (2017). *Farklı bölümlerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin sosyal kaygı düzeylerinin psikolojik dayanıklılıklarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul
- Ateş, B. (2016). Lise öğrencilerinin algılanan sosyal yetkinlik puanlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (1), 185-194.



- Bircan, H. H. & Dilmaç, B. (Ed.). (2015). *Değerler bilançosu-mavi kitap*. Konya: Çizgi Kitapevi.
- Bobaroğlu, M. (2001). Değer üreten varlık olarak etik insan. *Us Düşün ve Ötesi*, 6, 1-6.
- Bolat, Z. (2013). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlıkları ile öz-anlayışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çetin, F., Yeloğlu, H. O. & Basım, H. N. (2015). Psikolojik dayanıklılığın açıklanmasında beş faktör kişilik özelliklerinin rolü: Bir kanonik ilişki analizi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 30(75), 81-92.
- De las olas palma-garcia, M. & Homrados-mendieta, I. (2014). Resilience and personality in social work students and social workers, *International Social Work*, 1-13.
- Demirutku, K. & Gümüş-Dirilen, Ö. (2014). *Portre değerler anketi'nin (pda57) ve değer sıralama anketi'nin (dsa19) psikometrik özellikleri*. Yayınlanmamış ham veri.
- Demirutku, K. & Tekinay, S. (2016). Beşeri değerler ile devamsızlık tutumları ve gerekçeleri arasındaki ilişkiler. *Hacettepe Üniversitesi Dergisi*, 31(3), 505-520.
- Dilmaç, B. (2007). *Fen lisesi öğrencilerine insani değerler eğitimin verilmesi ve insani değerler ölçeği ile sınanması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Dökmen, Ü. (2004). *Küçük şeyler*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Earvolino-Ramirez, M. (2007). Resilience: a concept analysis. in nursing forum, *Blackwell Publishing Inc*, 2 (42), 73-82.
- Erarslan, Ö. (2014). *Üniversite öğrencilerinde psikolojik sağlamlık ile depresif belirtiler ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkide benlik saygısı, pozitif dünya görüşü ve umudun aracı rolünün incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Ergün, O. (2016). *Ergenlerde duygusal zeka özellikleri ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Fichter, J. (1990). *Sosyoloji nedir?* Çelebi, N. (Çev.), Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları.
- Fayombo, G. (2010). The relationship between personality traits and psychological resilience among the caribbean adolescents. *International Journal of Psychological Studies*, 2 (2), 105-116.
- Gorman, M. (2000). *Our enduring values: librarianship in the 21st century*. Chicago: American Library Association Editions.
- Graber, R., Pichon, F. & Carabine, E. (2015). Psychological resilience: state of knowledge and future research agendas. *Overseas Development Institute*, October.
- Greene, R. R. (2002). Holocaust survivors: a study in resilience. *Journal of Gerontological Social Work*, 37(1), 3-18.
- Güngör, E. (1998). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Yayınları.

- Güngörmüş, K., Okanlı, A., & Kocabeyoğlu, T. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 6, 9-14.
- Halstead, J. M. & Taylor, J. M. (2000). The development of values, attitudes, and personal qualities: a review of recent research. *Slough: Nfer*, February.
- Haynes, N. M. (2005). *Personalized leadership for effective schooling*, 04 Temmuz 2016 tarihinde [www.atdp.berkeley.edu/haynes\\_keynote\\_04.ppt](http://www.atdp.berkeley.edu/haynes_keynote_04.ppt) adresinden elde edilmiştir.
- Kararımak, Ö. (2006). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (26), 129-142.
- Kararımak, Ö. & Siviş-Çetinkaya, R. (2011). Benlik saygısının ve denetim odağının psikolojik sağlamlık üzerine etkisi: duyguların aracı rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 30-41.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kobasa, C. S., Maddi, R. S. & Courington, S. (1981). Personality and constitution as mediators in the stress-illness relationship. *Journal of Health and Social Behavior*, 22(4), 368-378.
- Kobasa, C. S. (1979). Stressful life events, personality and health: an inquiry into hardiness. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 37, 1-11.
- Kuşdil, M. E. & Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerinin değer yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı, *Türk Psikoloji Dergisi*, 15 (45), 59-80.
- Malkoç, A. & Yalçın, İ. (2015). Üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık, sosyal destek, başa çıkma ve iyi-oluş arasındaki ilişkiler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(43), 35-53.
- Masten, S. A. & Coatsworth, J. D. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments: lessons from research on successful children. *American Psychologist*, 53(2), 205-220.
- Masten, S. A. & Obradovic, J. (2006). Competence and resilience in development. *Annals of The New York Academy of Sciences*, 1094(1), 13-27.
- Meichenbaum, D. (2012). Important facts about resilience: a consideration of research findings about resilience and implications for assessment and treatment. *Melissa Institute*, 2-33.
- Mowbray, D. (2011). Resilience and strengthening resilience in individuals. *Management Advisory Service*, 2-24.
- Naagarazan, R. S. (2006). *Textbook on professional ethics and human values*. New Age International.
- Özbay, Y. & Kayacı, Ü. (2015). Üniversite öğrencilerinin psikolojik doğum sıraları ve sosyal ilgi düzeylerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerini yordamadaki rolünün incelenmesi. *Mersin: 13. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*, 123-125.

- Özer, E. (2013). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlık düzeylerinin duygusal zeka ve beş faktör kişilik özellikleri açısından incelenmesi*. Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. New York: Free Press.
- Sakarya, D. & Güneş, C. (2013). Van depremi sonrasında travma sonrası stres bozukluğu belirtilerinin psikolojik dayanıklılık ile ilişkisi. *Kriz Dergisi*, 21 (1-2-3), 25-32.
- Sarıkaya, A. (2015). *14-18 yaş arası ergenlerin benlik saygısı ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi, İstanbul.
- Schwartz, S., Cieciuch, J., Vecchione, M., Davidov, E., Fischer, R., Beierlein, C., Ramos, A., Verkasalo, M., Lönnqvist, J., Demirutku, K., Dirilen-Gümüş, Ö. & Konty, M. (2012). Refining the theory of basic individual values. *Journal of Personality And Social Psychology*, 103, 663-688.
- Schwartz, S. (1992). Universals in the content and structure of values: theoretical advances and empirical tests in 20 countries. *Advances in Experimental Social Psychology*, 25, 1-65.
- Sesli, Ç. (2014). *Ortaöğretim öğrencilerinin özerklik düzeyleri ile kendini ayarlama düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Stewart, M., Reid, G. & Mangham, C. (1997). Fostering children's resilience. *Journal of Pediatric Nursing*, 12 (1), 21-31.
- Terzi, Ş. (2005). *Öznel olmaya ilişkin psikolojik dayanıklılık modeli*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Terzi, Ş. (2008). Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29), 1-11.
- Terzi, Ş. (2016). Psikolojik dayanıklılık ölçeği' nin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 4(2), 165-182.
- Tonga, Z. (2014). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıklarının karar stratejileri ve durumluk sürekli kaygı düzeylerine göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ulusoy, K. & Dilmaç, B. (2016). *Değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ungar, M. & Perry, D. B. (2012). Violence, trauma and resilience, cruel but not unusual: violence in canadian families. *Wilfrid Laurier University Press*, 119-143.
- Uysal, E. (2003). Değerler üzerine bazı düşünceler ve bir erdem tasnifi: insani erdemler-islami erdemler. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 51-69.
- Ülker-Tümlü, G., & Reçepoğlu, E. (2013). Üniversite akademik personelinin psikolojik dayanıklılık ve yaşam doyumu arasındaki ilişki. *Journal Of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(3), 205-213.
- Yazıcıoğlu, Y. & Erdoğan, S. (2004). *Spss uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yöndem, D. & Bahtiyar, M. (2016). Ergenlerde psikolojik dayanıklılık ve stresle baş etme becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Mersin: 13. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*, 547-549.

## **Extended Summary**

### **1. Introduction**

Human beings formed “cultures” and “civilizations” by shaping their lives in their relationships with society, nature and themselves; also they embarked on a quest for attributing a meaning to cultures and civilizations that they created. In accordance with this effort, they established the belief, thought, act, and goals namely system of values for which they lived (Bobaroğlu, 2001). In the literature, there are lots of definitions regarding value such as “permanent personal beliefs displayed against specific situation of behaviour or existence” (Rokeach, 1973), “beliefs which are desired or guides through choosing and evaluating behaviours and events in order to overcome special conditions and also beliefs which enables ordering relativity according to its importance” (Schwartz, 1992), “permanent, big, and important beliefs and goals shared by the members of a group” (Gorman, 2000).

Besides this rich perspective on values, value test in psychology was firstly used by Spranger (1928). Spranger (1928) classified people in terms of their dominant values into six different types of personality namely scientific, economic, aesthetic, social, religious, and political. Allport, Vernon and Lindzey (1951) turned this classification into a scale in their “Study of Values” research (as cited in Güngör, 1998). In following studies, Rokeach (1973) approached values as instrumental and purposeful. Schwartz, another researcher on studying on values, firstly classified values into nineteen basic groups (Schwartz, Cieciuch, Vecchione, Davidov, Fischer, Beierlein, Ramos, Verkasalo, Lönnqvist, Demirutku, Dirilen-Gümüş, & Konty, 2012).

As social human beings, traces of values may be seen in all behaviours of people and it is assumed that humans have no behaviours which are unrelated with values (Uysal, 2003). Also humans, doubtlessly, are not a living being which only acts physically. As having wisdom, as well as physical activities during their daily lives, they have positive and negative spiritual experiences, which they acquired from the situations they experience. For this reason, it is supposed that the system of values constituted in a person’s conscience and in the world of consciousness have an effect on forming more powerful spiritual structure against negative experiences. One of the components of powerful spiritual structure people display against their negative experiences is psychological resilience, which is also expressed as the recovery power.

The psychological resilience has different definitions such as “a personality trait working as a resistance source when faced with stressful experiences” (Kobasa 1979; Terzi, 2005), “adaptation and competence which an individual shows against important problems” (Masten & Coatsworth, 1998), “a dynamic psycho-social process constituted by psychological adaptation experience of individuals who expose to stress or potential traumatic events” (Graber, Pichon & Carabine, 2015), “a general concept including protective and risk factors against psychological disorders” (Sakarya & Güneş, 2011). Considering all these effects enabling spiritual structure to be more resistant, it is supposed that values may have an effect on the psychological resilience of individuals. With this judgement, in this research individuals’ value orientations are investigated in order to determine the variables that could affect psychological resilience levels of individuals and the following research question was tried to be answered;

- Do value orientations of university students meaningfully predict their psychological resilience levels?

### **2. Method**

The study was designed in relational survey model. The sample of the study consisted of 551 students chosen through stratified sampling method out of 3766 students studying in Erzincan

University Faculty of Education in 2016-2017 academic year. As data gathering tools, Portre Values Scale (PDA57), Psychological Hardiness Scale (PDÖ), and personal information form created within the scope of the study were used. In the study, data analyses were conducted after analysing data in terms of its suitability for parametric and non-parametric statistics, and analysing normality distribution, skewness-kurtosis (-1 - +1), mean, median, mode, scatter and histogram graphics, and variance equity of the groups (Levene F test). After evaluations, it was determined that the data has normal distribution and group variances are equal and that the data was suitable for parametric statistics. As a result of these processes, it was decided that the obtained data was suitable for multiple linear regression analysis. Also, in the research, when investigating the relationship between value orientations of the university students and their psychological resilience levels, as it is required to take individual answering bias under control (Schwartz, 1992, 2012; Kuşdil & Kağıtçıbaşı, 2000; Demirutku & Tekinay, 2016), each participants' mean value of answers for 57 value items was calculated as controlling variable. The data obtained from the study was analysed through stepwise regression analysis method out of multiple linear regression analysis. Meaningful level was accepted as p. 05 in the analyses (Büyüköztürk, 2011).

### 3. Findings, Discussion and Results

When analysing the relationship between the students' value types and psychological resilience scores, as it is required to take individual answering bias under control, partial correlation values were calculated by controlling the answer means of each participant for 57 value items (Schwartz, 2012). The findings were presented in Table 5. According to values in the table, it was seen that there were positive correlations between students' psychological resilience scores and *Success* ( $r = 0.79, p < .05$ ), *Stimulation* ( $r = 0.276, p < .001$ ), *Self-direction-Behaviour* ( $r = .168, p < .001$ ), *Self-direction-Thought* ( $r = .212, p < .001$ ), *Universalism-Tolerance* ( $r = .117, p < .01$ ), *Universalism-Nature* ( $r = 0.98, p < .05$ ), and *Benevolence-Love* ( $r = .124, p < .01$ ) value types. However, it was seen that there were negative correlations between students' psychological resilience scores and *Prestige* ( $r = -0.92, p < .05$ ), *Power-Sources* ( $r = -.227, p < .001$ ), *Power-Dominance* ( $r = -.111, p < .01$ ), *Conventionalism* ( $r = -.105, p < .01$ ), *Security-Social* ( $r = -.118, p < .01$ ), and *Security-Personal* ( $r = -.137, p < .001$ ) value types. Apart from this, there were not meaningful correlations between other value types and psychological resilience. Stepwise regression analysis was carried out with 13 value types, which were found to be related with psychological resilience as a result of partial correlation analysis.

According to the findings acquired from the study, when beta values regarding variables in the model were taken into account, it was assessed that the variable type of *Stimulation* predicted psychological resilience levels of university students in the first place, *Self-direction-Thought* in the second place, *Universalism-Tolerance* in the third place, *Success* in the fourth place, *Power-Sources* in the fifth place, *Security-Social* in the sixth place, and *Universalism-Nature* in the seventh place. In other words, the relative order of importance of predictive value type variables over psychological resilience was found to be *Stimulation*, *Self-direction-Thought*, *Universalism-Tolerance*, *Success*, *Power-Sources*, *Security-Social*, *Universalism-Nature* respectively.

According to the results acquired from the study, value orientations of students is believed to be important in terms of increasing their psychological resilience levels in an environment where they have successful experiences in the search of novelty and change, develop their ideas freely, are given tolerance and understanding. Thus, it can be said that another way of increasing psychological resilience levels of university students is to increase their value orientations of *Stimulation*, *Self-direction-Thought*, *Universalism-Tolerance*, *Success*, *Universalism-Nature*.